

Wprowadzenie

Atak *Hamasu* na Izrael 7 X 2023 r. wyznacza istotną cezurę w dziejach Bliskiego Wschodu. Region ponownie stał się przestrzenią narastających napięć, gwałtownych przetasowań geopolitycznych oraz konfliktów o charakterze wielopłaszczyznowym, obejmujących zarówno działania militarne w Strefie Gazy, jak i operacje Izraela wymierzone we wrogów tego państwa. Bezpośrednim skutkiem ataku była krwawa odpowiedź państwa żydowskiego, która doprowadziła do dramatycznej sytuacji humanitarnej w Gazie, obejmującej zniszczenia infrastruktury na ogromną skalę oraz katastrofę demograficzną wśród ludności arabskiej. Podnoszona jest również kwestia zarzutów dotyczących zbrodni wojennych, sformułowanych pod adresem Izraela w kontekście działań wobec Palestyńczyków. Dotyczą one m.in. skali ofiar wśród cywilów oraz sposobu dystrybucji pomocy humanitarnej w Strefie Gazy.

Izraelska operacja oficjalnie mająca na celu „wojnę z terroryzmem” doprowadziła do klęski głodu w Strefie Gazy, destrukcji społeczności palestyńskiej oraz systematycznego niszczenia infrastruktury. Równocześnie Izrael prowadzi działania wojskowe wobec innych aktorów regionalnych. W ramach wojny z *Hezbollahem* państwo żydowskie od IX 2024 r. bombarduje Liban. Oficjalnym celem ataków jest zniszczenie infrastruktury *Partii Boga* na terytorium tego kraju. Postępująca intensyfikacja na linii Izrael – Iran znalazła swój wyraz w postaci wojny dwunastodniowej, gdzie od 13 VI 2025 r. przeprowadzono zmasowane bombardowania celów związanych z irańskim programem nuklearnym. Eskalacja konfliktów w regionie ilustruje złożony i skomplikowany charakter współczesnych napięć na Bliskim Wschodzie.

Zamierzeniem niniejszego działu była refleksja nad obecną sytuacją na Bliskim Wschodzie oraz zaprezentowanie ewentualnych trendów w dynamicznie zmieniających się uwarunkowaniach regionalnych. Pierwsze dwa teksty działu koncentrują się na Izraelu i państwach Zatoki Perskiej, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów strategicznego partnerstwa oraz wyzwań dla bezpieczeństwa w regionie.

Artykuł autorstwa Jarosława Jarzabka i Marcina Szydźsisa pt. *Israel and the GCC member states in a security architecture of the Middle Eastern Regional Security*

Complex dotyczy relacji Izraela z państwami Rady Współpracy Zatoki Perskiej. Autorzy przedstawiają dynamikę współpracy w obszarze polityki i bezpieczeństwa, ukazując interakcje między Izraelem a państwami Zatoki Perskiej, ich ewolucję oraz konsekwencje dla regionalnej architektury bezpieczeństwa na Bliskim Wschodzie. Szczególną uwagę poświęcono strategicznemu partnerstwu w dziedzinie bezpieczeństwa i jego znaczeniu dla kształtowania nowego porządku regionalnego. Zagadnienia te są analizowane w perspektywie teorii regionalnych kompleksów bezpieczeństwa (RKB).

Artykuł Krzysztofa Bałenkowskiego pt. *Relacje Izraela ze Zjednoczonymi Emirataми Arabskimi. Od wrogości do strategicznego partnerstwa* prezentuje historyczny przegląd stosunków Izraela ze Zjednoczonymi Emirataми Arabskimi, ukazując ich rozwój – od braku bezpośrednich kontaktów przed 1971 r., poprzez tajną współpracę w obszarze gospodarki i bezpieczeństwa, aż po zmiany po objęciu władzy przez nowe kierownictwo w ZEA, które umożliwiły stopniowe zbliżenie obu stron. Autor podkreśla znaczenie Porozumień Abrahama jako kulminacji procesu normalizacji i katalizatora współpracy między dwoma państwami w dyplomacji, handlu, obronności i wymianie kulturalnej. Wskazuje również na odporność tych relacji w obliczu kryzysów regionalnych, w tym wojny w Strefie Gazy.

W tekście Jakuba Drewka pt. *Beyond Resistance: The Multifaceted Dimensions of Hezbollah* poruszono zagadnienie związane z oddziaływaniem aktorów niepaństwowych na układ sił w regionie Bliskiego Wschodu. Autor analizuje przypadek *Hezbollahu*, podkreślając jego podwójną naturę organizacji jako aktora libańskiego oraz jako pełnomocnika realizującego regionalną agendę Teheranu. Wskazuje także na wielowymiarową rolę *Partii Boga* w regionalnym środowisku bezpieczeństwa. W artykule omówiono m.in. polityczne, militarne, społeczne i ideologiczne aspekty sojuszu z Iranem, operacje wywiadowcze organizacji oraz mechanizmy jej finansowania.

Artykuł Jennifer Badr-Wągrowskiej pt. *Settler Colonialism and Statehood: A Comparative Analysis of the USA and Israel* stanowi interesujący głos w dyskusji na temat różnych narracji i orientacji politycznych wobec wydarzeń na Bliskim Wschodzie. Odwołując się do teorii postkolonialnej Autorka wskazuje na strukturalne i ideologiczne podobieństwa między kolonializmem osadniczym Stanów Zjednoczonych i Izraela. Bazując na pracach Edwarda Saida, Frantza Fanona i Homi Bhabhy, Autorka zauważa, że amerykańskie wsparcie dla Izraela jest także osadzone we wspólnej historii dominacji terytorialnej oraz praktykach wymazywania rdzennych społeczności. W tekście zaznaczono, że sojusz między dwoma państwami odzwierciedla trwałą strukturę solidarności osadniczej, która utrwała fragmentację przestrzenną, zależność gospodarczą oraz podważa suwerenność rdzennych społeczności. Artykuł stanowi próbę odpowiedzi na pytanie

w jaki sposób te nakładające się dziedzictwa kolonialne wpływają na współczesne rozumienie sprawiedliwości, suwerenności i praw człowieka.

Dział zamyka tekst Tomasza Łukiewicza pt. *Państwa Unii Europejskiej wobec konfliktu izraelsko-palestyńskiego latach 2023-2025*. W artykule przeanalizowano ewolucję stanowisk państw członkowskich Unii Europejskiej wobec wojny w Strefie Gazy, po ataku *Hamasu* w X 2023 r. Autor zwraca uwagę na to, że początkowa i jednomyślna reakcja UE, polegająca na potępieniu terroryzmu i uznaniu prawa Izraela do samoobrony uległa erozji na rzecz rosnącego wsparcia politycznego dla Palestyny. Temat ten wpisuje się w analizę uwarunkowań wpływających na kierunki aktywności zewnętrznej poszczególnych uczestników systemu międzynarodowego.

Wszystkie artykuły zawarte w niniejszym dziale poruszają ważne zagadnienia, umożliwiające refleksję nad przemianami we współczesnym świecie wywoływanymi przez bieżące wydarzenia na Bliskim Wschodzie. Uwzględniają zarówno historyczne uwarunkowania, jak i współczesną dynamikę polityczną, pozwalając lepiej zrozumieć mechanizmy wpływające na bezpieczeństwo i stabilność w regionie. Jakkolwiek dział nie wyczerpuje podjętej problematyki, to jednak z pewnością stanowi punkt wyjścia do dalszych badań, które mogą rozwijać i pogłębiać rozumienie wyzwań dla współczesnego środowiska bezpieczeństwa międzynarodowego.

mgr Piotr Kosiorek